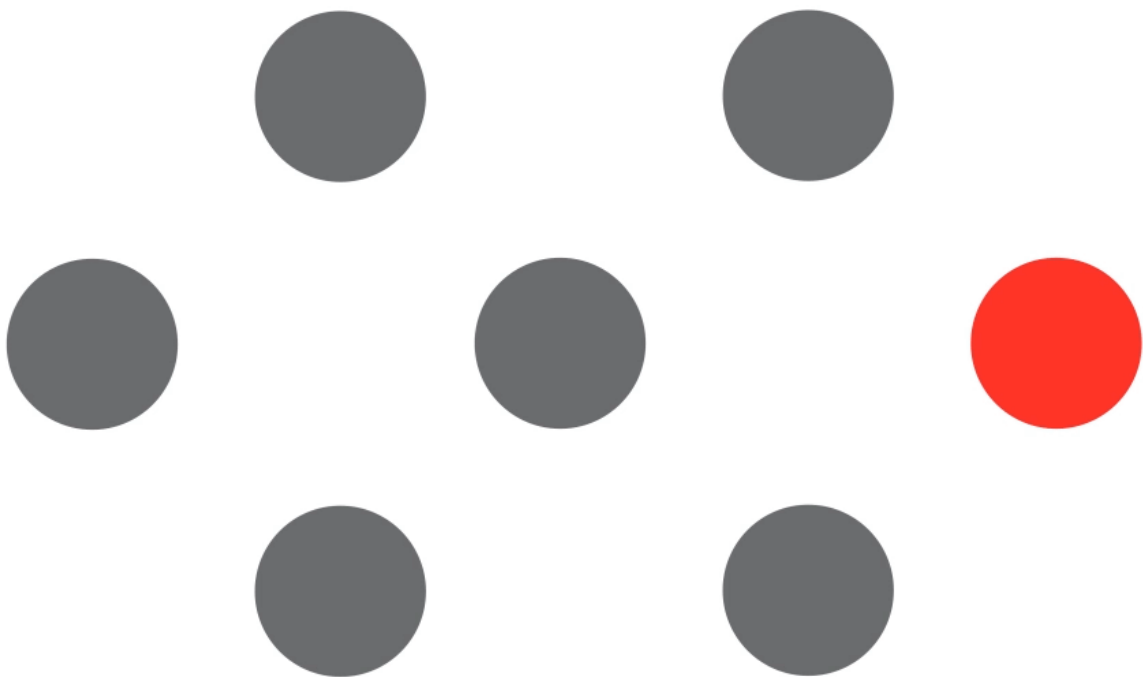

E SPOROČILA

2 / 2023

Slovenski inštitut za standardizacijo / Slovenian Institute for Standardization
ISSN 2820-4379

Uvodnik

Dragi bralci!

V današnjem hitro razvijajočem se svetu je standardizacija ključ do kakovostnejšega življenja in poslovanja. Že večkrat smo poudarili, da s standardi lahko povečamo kakovost, varnost ter učinkovitost v vseh panogah in sektorjih.

Z vključevanjem standardov v proizvodne procese in storitve pa se ne poveča zgolj kakovost proizvodov in storitev, izboljša se tudi varnost, olajša se mednarodno trgovanje, zmanjšajo se proizvodni in operativni stroški, hkrati pa s standardi spodbujamo inovacije in tehnološki napredek.

Pomembnost standardov v sodobnem svetu je nedvomna, brez njih bi bilo težko doseči raven učinkovitosti in zanesljivosti izdelkov ter storitev, ki sta v sodobni družbi že samoumevni. Bistveno pa je, da nadaljujemo prizadevanja za razvoj in uveljavljanje standardov na vseh ravneh, da bi s tem še dodatno izboljšali naša življenja ter trajnostno prihodnost.

Ob omembi trajnostne prihodnosti pa bi v luči preteklih ekstremnih vremenskih dogodkov, ki so prizadeli tudi Slovenijo, še posebej poudarili pomen okoljskih standardov, ki predstavljajo ključno orodje za zaščito našega planeta in zagotavljanje lepše in boljše prihodnosti za nas in za bodoče generacije. V izdaji pred vami vas poleg okoljskih tem čaka še veliko zanimivih prispevkov z različnih področij.

Vabljeni k branju!

mag. Marjetka Strle Vidali
direktorica SIST

Vsebina

Standardizacija • 6

SIST v svojih prostorih gostil 30 dijakov iz ŠC Srečka Kosovela iz Sežane • 7

Člani tehničnega odbora SIST/TC VZK Vodenje in zagotavljanje kakovosti so potrdili novo predsednico, mag. Jasno Koglot, in se poslovili od dosedanjega predsednika, mag. Petra Kunca • 9

Zadnja seja SS SPL 5. mandata • 11

Digitalni potni list izdelkov (ang. Digital Product Passport - DPP) • 12

Mednarodni simpozij »(Ne)odvrženi plašč nevidnosti«: petdeset let Združenja konferenčnih tolmačev Slovenije • 15

Otvoritev Evropskega centra virov za dostopnost – AccessibleEU postavlja temelje za izboljšanje dostopnosti po Evropi • 18

Ustanovitev tehničnega odbora SIST/TC UMI Umetna inteligenca • 22

Standardi • 24

Prenovljen splošni standard za vzorčenje vode SIST EN ISO 5667-1 • 25

Izdan je prevod standarda SIST EN ISO/IEC 17029:2019, Ugotavljanje skladnosti – Splošna načela in zahteve za organe, ki izvajajo validiranje in preverjanje (ISO/IEC 17029:2019) • 28

Preskusna metoda SIST EN 1811 za sproščanje niklja iz izdelkov v stiku s kožo • 30

S 1. 9. 2023 izdana tehnična specifikacija SIST-TS ISO/TS 9002:2016 Sistemi vodenja kakovosti - Smernice za uporabo standarda ISO 9001:2015 • 32

Potrjena končna osnutka evropskih standardov FprEN 17740 in FprEN 17799 • 34

Novi evropski standardi serije EN ISO/IEC 19896 • 36

Privzem evropskega standarda EN ISO/IEC 29184 • 38

Kontaktna točka • 40

Sprejeta nova uredba o splošni varnosti proizvodov • 41

standardizacija

SIST v svojih prostorih gostil 30 dijakov iz ŠC Srečka Kosovela iz Sežane

Dijana Jevtić, mag.
Kontaktna točka SIST

Slovenski inštitut za standardizacijo je 22. marca 2023 za dijake Šolskega centra Srečka Kosovela iz Sežane pripravil dogodek z naslovom »Predpisi in standardi«. Triurni program je poleg zanimivih video vsebin in učnega gradiva vključeval tudi interaktivna predavanja in delavnico.

Uvodoma je učence pozdravila in nagovorila direktorica SIST, mag. Marjetka Strle Vidali, ki je poudarila, kako pomembno je, da to področje poznajo, saj so ravno oni naša prihodnost ter generacija, ki je izjemno veščča uporabe spletnih tehnologij, kar pa je vse pomembneje in iskano tudi v standardizacijskem procesu.

V teoretičnem delu so predstavnice SIST, ki imajo že mnogo izkušenj s podajanjem informacij v okviru seminarjev, mladim predstavile vsaka svoje področje. Uvodno predavanje je imela mag. Mojca Lampič, vodja splošne standardizacije, ki je govorila o področju standardizacije ter o vlogi SIST. Na temo standardizacije je nato spregovorila Vesna Klofutar, tehnična sekretarka v službi za standardizacijo, ki je dijakom predstavila namen in način sodelovanja v slednji ter predstavila vrste in oznake standardizacijskih dokumentov. Mag. Jožica Škof Nikolič, vodja Kontaktne točke SIST, je učencem pojasnila, kakšna je razlika med standardom in tehničnim predpisom ter nekaj več povedala o sklicevanju na standarde v tehničnih predpisih. Zadnji del predavanja je vodila Patricija Doplihar, vodja sekretariata, ki je dijakom predstavila našo glavno tržno dejavnost – prodajo standardov. Povedala

in pokazala je, kako lahko do slednjih dostopajo ter kam se obrniti za več informacij. Po premoru je sledila delavnica, kjer smo učencem pripravili kratek kviz ter delovno gradivo z vprašanji, ki so jih reševali v skupinah. Pozitivno smo bili presenečeni nad njihovo zavzetostjo za sodelovanje ter znanjem, ki so ga pokazali. Glavni namen dogodka je bil dijakom približati standardizacijo in jim predstaviti prednosti vključevanja v proces standardizacije. Ker bodo ravno oni tisti, ki bodo čez nekaj let sodelovali pri procesu odločanja ali pri ustvarjanju izdelkov v podjetjih, je pomembno, da se zavedajo teh prednosti. Obisk srednješolcev je bil prvi v nizu dogodkov, s katerimi bomo pristopili k izvajanju enega od glavnih dolgoročnih ciljev strategije standardizacije, tj. krepitev podpore vsem zainteresiranim stranem, vključno s sistemskim izobraževanjem za prihodnje generacije. SIST je s tovrstnimi dogodki nedvomno korak bližje k realizaciji tega cilja na srednješolski ravni.

Člani tehničnega odbora SIST/TC VZK Vodenje in zagotavljanje kakovosti so potrdili novo predsednico, mag. Jasno Koglot, in se poslovili od dosedanjega predsednika, mag. Petra Kunca

mag. Mojca Lampič

tehnična sekretarka SIST/TC VZK
Vodenje in zagotavljanje kakovosti

Člani SIST/TC VZK Vodenje in zagotavljanje kakovosti so na sestanku v četrtek, 13. aprila 2023, potrdili novo predsednico SIST/TC VZK Vodenje in zagotavljanje kakovosti, mag. Jasno Koglot, in se poslovili od predsednika SIST/TC VZK, mag. Petra Kunca.

Mag. Peter Kunc je že kot prvi predsednik področja zagotavljanja kakovosti v Sloveniji od 3. 3. 1992 do 13. 5. 1996 vodil tehnični odbor USM/TC QAS Zagotavljanje kakovosti. Odbor je spremljal delo standardov s področja vodenja in zagotavljanja kakovosti, ugotavljanja skladnosti ter statističnih metod. Standardi so se do leta 1995 privzemali še z oznako SLS ISO 9003:1992 in SLS ISO 9004:1993, po letu 1995 pa kot SIST ISO 9002:1995, SIST ISO 9001:1995, SIST ISO 9000:1996 ...

V skladu s potrebami v Sloveniji se je zaradi reorganizacije odbor USM/TC QAS razdelil na dve področji, to je na USM/TC VZK Vodenje in zagotavljanje kakovosti ter USM/TC UGS Ugotavljanje skladnosti in statistične metode.

Maja 1996 je predsedstvo USM/TC VZK Vodenje in zagotavljanje kakovosti (od leta 2001 kot SIST/TC VZK) prevzela doc. dr. Romana Vajde Horvat, ki je predsedovala do decembra 2009. Takrat je predsedstvo tedanjega SIST/TC VZK Vodenje in zagotavljanje kakovosti zopet prevzel mag. Peter Kunc in ga vodil vse do danes.

Mag. Peter Kunc je bil tudi zelo aktiven strokovnjak pri naslednjih mednarodnih tehničnih delovnih telesih:

- ISO/TC 176 Vodenje in zagotavljanje kakovosti,
- ISO/TC 176/SC 2 + WG 22 Sistemi kakovosti,
- ISO/TC 176/SC 2/AHG 3 Revizija ISO 9001; in
- ISO/TC 176/SC 2/WG 23 Komunikacije in podpora.

V celotnem obdobju članstva in predsedovanja (več kot 31 let) je mag. Peter Kunc ogromno doprinesel k slovenski standardizaciji. Sodeloval je pri samem začetku ustvarjanja standardov serije ISO 9000 tako doma kot v tujini. Pregledoval in dopolnjeval je 58 prevodov standardov s področja vodenja kakovosti, prav tako je sodeloval pri prevajanju standardov s področja ugotavljanja skladnosti in upravljanja z okoljem.

Mag. Jasna Koglot je zaposlena na NLZOH kot predstavnica vodstva za kakovost in vodja lokacije Nova Gorica. Odgovorna je za sistem vodenja kakovosti za vse sisteme na NLZOH:

- ISO 9001 na vseh lokacijah NLZOH,
- SIST EN ISO/IEC 17025 na oddelkih CKA, CMA, COZ,
- SIST EN ISO/IEC 17020 na kontrolnem organu, ki deluje na lokacijah Celje, Maribor, Novo mesto;
- DPP (GMP) dobre proizvodne prakse na področju preskušanja farmacevtskih pripravkov na OMA Maribor in OKA Novo mesto,
- pravilnika o pogojih, ki jih morajo izpolnjevati laboratoriji za izvajanje preiskav na področju laboratorijske medicine na CMM,
- SIST EN ISO/IEC 17025, OMCL smernice in evropsko farmakopejo v UKL.

Načrtuje in koordinira notranje in zunanje presoje, usklajuje delo z akreditacijskimi in certifikacijskimi organi in izvaja druge naloge, povezane z vzdrževanjem sistema. Je vodilna presojevalka za ISO 9001:2015 ter notranja presojevalka za SIST EN ISO/IEC 17025:2017 in ISO 14001:2015.

Mag. Peter Kunc ostaja v tehničnem odboru SIST/TC VZK Vodenje in zagotavljanje kakovosti kot častni član, mag. Jasni Koglot pa želimo uspešno predsedovanje odboru.

Zadnja seja SS SPL 5. mandata

mag. Mojca Lampič

tehnična sekretarka SIST/SS SPL
Strokovni svet SIST za splošno področje

V sredo, 19. aprila 2023, so se člani Strokovnega sveta SIST za splošno področje 5. mandata sestali zadnjič.

Člani so se seznanili z novimi člani tehničnih delovnih teles SIST in s programom dela za splošno standardizacijo, ki ga je objavila Evropska komisija za leto 2023. Potrdili so tudi tri nove strokovnjake, ki bodo delovali v delovnih skupinah naslednjih področij: CEN/TC 243 Tehnologije čistih prostorov, ISO/TC 23 Traktorji in stroji za poljedelstvo in gozdarstvo ter ISO/TC 127 Stroji za zemeljska dela.

Predsednica Strokovnega sveta SIST za splošno področje, Olga Naglič, je svoje delo na tem položaju odlično opravljala kar 16 let (4 mandate). Aktivno (v živo ali preko spleta) se je udeleževala strokovnih sej CEN/BT, CEN BT/WG 12, IWA 39 in drugih delavnic ter sej, povezanih z delom evropske standardizacije. Vsake tri mesece se je sestala še s tehničnimi sekretarji SIST, da je bila vedno sproti obveščena o kakršnih koli novostih Inštituta. Kot strokovnjakinja je vključena tudi v delo CEN/TC 254 Fleksibilne plošče za hidroizolacijo in je prav tako predsednica tehničnega odbora SIST/TC VLA Vlaga.

Gospe Olgi Naglič in vsem članom Strokovnega sveta SIST 5. mandata se iskreno zahvaljujemo za uspešno opravljeno delo.

Digitalni potni list izdelkov (ang. Digital Product Passport - DPP)

Uroš Zupanc

tehnični sekretar SS EIT
Služba za standardizacijo v elektrotehnikih,
informatični tehnologiji in telekomunikacijah

Glavni povzročitelji podnebnih sprememb niso samo toplogredni plini in uporaba neobnovljivih virov, ampak tudi nekrožno gospodarstvo.

Ključno orodje za prehod na krožno gospodarstvo je sodelovanje in izmenjava informacij med različnimi podjetji, gospodarskimi družbami in potrošniki, kjer bo imel digitalni potni list izdelkov glavno vlogo.

Iniciativa za uvedbo digitalnega potnega lista izdelkov je ključni del Akcijskega načrta EU za krožno gospodarstvo (CEAP) in Uredbe o ekodizajnu trajnostnih izdelkov (ESPR). Njen cilj je zagotoviti informacije o okoljski trajnosti izdelkov, izboljšati sledljivost in preglednost v vrednostni verigi ter spodbujati krožno gospodarstvo z daljšo življenjsko dobo izdelkov.

Digitalni potni list izdelkov naj bi zagotavljal standardiziran digitalni zapis ali "potni list" za izdelke. Hranjen bo decentralizirano in njegov glavni skrbnik bo gospodarski subjekt, ki daje proizvod na trg. Razdeljen bo na dva dela, in sicer »DPP-system« in »DPP-data«. DPP-sistem bo zajel vse rešitve za IT arhitekturo in DPP-register oziroma bodo v njem zajeti vsi standardi in protokoli. Področja, ki jih je treba standardizirati za podporo DPP, bodo točno opredeljena v novih harmoniziranih standardih. Trenutno je opredeljenih sedem področij, navedenih spodaj.

- Nosilci podatkov (ang. Data carriers)
- Edinstveni identifikatorji in njihova verifikacija (ang. Unique identifiers and their verification)
- Povezava med fizičnim izdelkom in digitalno predstavitevjo, iskalni mehanizem (ang. Link between physical product and digital representation, look-up mechanism)
- Upravljanje s pravicami dostopa (ang. Access rights management)
- Interoperabilnost, vključno s protokoli za izmenjavo podatkov in formati ter obdelavo podatkov (ang. Interoperability, including data exchange protocols and formats and data processing)
- Shramba podatkov (ang. Data storage)

- Preverjanje pristnosti podatkov, zanesljivost, celovitost, varnost in zasebnost (ang. Data authentication, reliability, integrity, security and privacy)

Podatki, ki jih bo digitalni potni list izdelkov moral vsebovati, bodo zbrani v drugem delu, imenovanem »DPP-data«. Ta bo vseboval zelo veliko različnih podatkov. Medtem ko bo del vsebovanih podatkov obvezujočih in jih bo treba še opredeliti pri razvoju sekundarne zakonodaje (reguliranih z ESPR), specifične za posamezno skupino izdelkov, kot so informacije o okoljskem vplivu izdelka, vključno z rabo energije, učinkovitostjo izrabe virov, reciklabilnostjo, informacije o poreklu izdelka, sestavi in upravljanju z njimi po koncu življenjske dobe in podobno, bodo drugi vsebovani podatki prostovoljni. Vsi podatki bodo razvrščeni na različnih ravneh z različnimi dostopnimi pravicami oziroma bo dostop do podatkov DPP mogoč na podlagi potrebe po seznanitvi s podatki: prva raven bo dostopna celotni javnosti, druga pa bo vsebovala tudi zaščiteno vsebino in bo širši javnosti nedostopna. Vendar celoten nabor podatkov, ki jih bo digitalni potni list izdelkov moral vsebovati, še ni dokončen, kajti pričakuje se, da se bodo vsebovane informacije v prihodnje spreminjale glede na potrebe oziroma interes vseh zainteresiranih strani.

Pri postavitvi sistema za digitalni potni list izdelkov se v naslednjem koraku pričakuje, da se bo na evropski ravni oblikoval združen tehnični odbor CEN-CENELEC, ki bo sodeloval z že obstoječimi evropskimi in mednarodnimi tehničnimi odbori, kateri pokrivajo različna področja, ki bodo zajeta v digitalnem potnem listu

izdelkov. V novo nastalem združenem tehničnem odboru naj bi se zbirale različne ideje v zvezi z vsebovanimi podatki in njihovimi rešitvami ob upoštevanju že obstoječih standardov in se začeli pripravljati novi standardi za pripravo osnutka harmonizirane oblike digitalnega potnega lista izdelkov. Največja težava bo najverjetneje nastala tam, kjer interesi zainteresiranih strani in zahteve, ki izhajajo iz različnih idej glede digitalnega potnega lista izdelkov, morda ne bodo združljivi.

Na pobudo Evropske komisije je organizacija StandICT letos marca izdala poročilo "Landscape of DPP Standards", ki zajema povzetek 186 že obstoječih mednarodnih in evropskih standardov priznanih organov za standardizacijo v skladu z Direktivo EC 1025/2012, povzetek 78 že obstoječih standardov drugih organizacij za razvoj standardov in prvo oceno ustreznosti standardov glede na sedem predhodno predstavljenih področij, za katere je predvidena priprava novih harmoniziranih standardov.

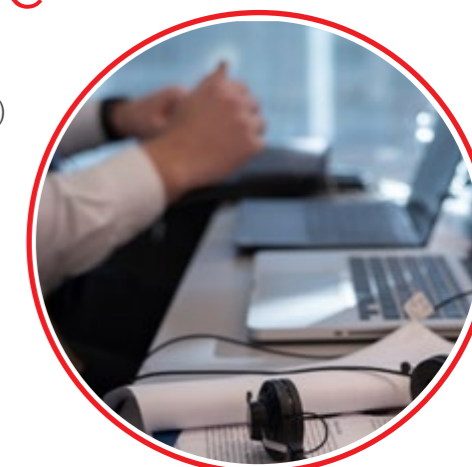
Pričakuje se postopna uvedba digitalnega potnega lista za posamezne skupine izdelkov. Prioriteta za njegovo uveljavitev pri specifičnih skupinah izdelkov bo temeljila na podrobni oceni vpliva teh izdelkov na okolje ter v povezavi s cilji EU v prihodnje, pri čemer naj bi od leta 2027 dalje vsaka baterija za industrijska in električna vozila imela svoj digitalni potni list. Cilj iniciative je doseči, da bo digitalni potni list obvezen za vse izdelke, ki se prodajajo v EU, ne glede na njihovo poreklo.

Digitalni potni list izdelkov je ključni del prizadevanj EU za prehod v bolj trajnostno in krožno gospodarstvo. Pričakuje se, da bo imel pomemben vpliv na način oblikovanja, izdelavo in uporabo izdelkov v prihodnosti. Digitalni potni list izdelkov bo imel koristi tako za potrošnike kot tudi za podjetja. Potrošniki bodo imeli dostop do več informacij o okoljskem vplivu izdelkov, kar jim bo omogočilo bolj informirano odločanje pri nakupih, podjetja pa bodo lahko izboljšala upravljanje dobavne verige, zmanjšala odpadke in povečala učinkovitost ter izboljšala svoj ugled z dokazovanjem zavezanosti trajnosti.

Mednarodni simpozij »(Ne)odvrženi plašč nevidnosti«: petdeset let Združenja konferenčnih tolmačev Slovenije

Romana Mlačak

Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije (ZKTS)

Združenje konferenčnih tolmačev Slovenije (ZKTS) je 12. januarja 2023 s slavnostno akademijo in simpozijem v Kongresnem centru Brdo obeležilo petdeset let svojega delovanja. Kot pravi naslovna metafora simpozija, so konferenčni tolmači pri svojem delu praviloma malo vidni ali praktično nevidni, zato je bilo obeleževanje jubileja tudi za splošno javnost posebna priložnost, da поблиže spozna konferenčne tolmače in njihovo delo.

Predavateljice in predavatelji iz petih držav so v strokovnem delu simpozija obravnavali aktualne teme s področja konferenčnega tolmačenja, tudi v luči korenitih in daljnosežnih sprememb, ki jih je povzročila pandemija: računalniško podprto tolmačenje, stalno strokovno izpopolnjevanje, organizacijo spletnega tolmačenja in pomen osebne znamke v svobodnih poklicih. Na simpoziju je pomembno mesto zasedla tudi standardizacija, saj je nastopil **Haris Ghinos**, podpredsednik osrednjega Mednarodnega združenja konferenčnih tolmačev (AIIC) in vodja skupine za pripravo standarda ISO 23155 za področje konferenčnega tolmačenja, ki je bil sprejet v začetku leta 2022.

Omenjeni standard celovito ureja področje sicer nereguliranega konferenčnega tolmačenja in se tako pridružuje družini standardov, ki so jih v preteklosti sprejeli za skupnostno tolmačenje (SIST ISO 13611:2017), sodno tolmačenje (SIST ISO 20228:2019) in tolmačenje v zdravstvu (SIST ISO 21998:2021). V primerjavi z drugimi oblikami tovrstno tolmačenje poteka v konferenčnem okolju z dnevnim redom, brez prekinitev in z vnaprej pripravljenimi strokovnimi prispevki, ki jih govorniki hitro preberejo, tolmači pa ne morejo vplivati na potek.

Besedilo standarda ISO 23155 so potrdili mednarodni strokovnjaki, ki zastopajo različne sektorje, države in interese. Soglasno so ga sprejele nacionalne organizacije za standardizacijo, ki imajo svoje predstavnike v tehničnem odboru 37, pododboru 5, delovni skupini 2 tolmačenje, kjer imamo tudi v SIST svoje predstavnike. Standard določa zahteve in priporočila za zagotavljanje storitev konferenčnega tolmačenja. V prvi vrsti je namenjen konferenčnim tolmačem in ponudnikom storitev konferenčnega tolmačenja, služi pa tudi kot referenčni okvir za uporabnike storitev, saj se lahko nanj sklicujejo vsi deležniki: stranke, organizatorji dogodkov, ponudniki konferenčne opreme, konferenčni centri, oddelki za naročanje, javni sektor in mednarodne organizacije.

S standardom je panoga uveljavila enotno terminologijo in sprejela primere najboljših praks kot sprejeto normo. Dodana vrednost standarda je, da izpostavlja kompetence (intelektualne, jezikovne, tolmaške, komunikacijske, medkulturne, tehnične, medosebne) in usposobljenost konferenčnih tolmačev ter ponudnikov konferenčnih storitev in njihovih podizvajalcev, prav tako poudarja pomen timskega dela in učinkovite komunikacije med tolmači. Posebna pozornost je namenjena tudi zdravju in varnosti pri delu ter obvladovanju tveganja.

Nedavna pandemija je pospešila razvoj tolmačenja na daljavo prek platform, ki ga omogoča informacijska in komunikacijska tehnologija. Na trgu so se pojavili novi akterji in poslovni modeli, ki ponujajo storitve tolmačenja na daljavo in na zahtevo z enim klikom, pri čemer je zaradi hitrega razvoja in določenih omejitev te tehnologije težje uveljavljati kodeks poklicne etike in standarde, zagotoviti kakovost dela in zvoka, profesionalno opremo in podporo usposobljenih tehnikov. Uveljavljeni triptih (tolmaška izobrazba/članstvo v nacionalnem oz. mednarodnem združenju/akreditirani tolmači pri mednarodnih organizacijah) se tako zdi ogrožen.

Standard je zato pomemben tudi z vidika zagotavljanja kakovosti in ohranjanja visoke ravni storitve na tem področju, ki se bliskovito razvija, saj priporočila in zahteve standarda veljajo tudi zanj. Tolmačenje na daljavo omogoča krajše in

hibridne sestanke s tolmačenjem, kar je še posebej pomembno za manj razširjene jezike, kot je slovenščina. Haris Ghinos je prav tako omenil aktualnost standarda za lokalni trg in prizadevanja, da se standard uveljavi kot zahteva v razpisih oz. javnih naročilih za storitve konferenčnega tolmačenja.

Po mnenju predavatelja je standard ISO 23155 za naš poklic na nek način jedrsko orožje v obdobju, ki ga zaznamuje huda konkurenca na trgu jezikovnih storitev. Predstavil je širši kontekst standarda in potrebo, da se tolmaška skupnost prilagodi novim razmeram, se seznanji s tehnologijo in jo sprejme, razume poslovni vidik spremenjenega delovanja ter ozavešča stranke o razlikah med konferenčnim tolmačenjem in drugimi oblikami tolmačenja ter se drži zdaj sprejetega okvira, ki ga predstavlja ISO 23155. Pri tem so ključni sodelovanje in naložbe, velikost ponudnikov storitev pa je pomembna z vidika doseganja ekonomije obsega. Tudi konferenčni tolmači, ki so hkrati ponudniki konferenčnih storitev, lahko pridobijo certifikat na podlagi standarda. Vse udeležence na konferenci je pozval, da ostanemo varuhi kakovosti, se osredotočimo na številne priložnosti in se razvijamo.

Prihodnost je polna izzivov in priložnosti, delovanje znotraj SIST je tudi za predstavnike konferenčnega tolmačenja nedvomno dobra podlaga za nadaljnja prizadevanja pri uveljavljanju standarda, ki mu bodo kmalu sledili še novi, s katerimi se bodo določili tehnični standardi za novo delovno okolje in potrebe nove hibridne realnosti.

Fotografije: Nika Högl Praper

Otvoritev Evropskega centra virov za dostopnost – AccessibleEU postavlja temelje za izboljšanje dostopnosti po Evropi

dr. Matjaž Debevc

nacionalni ekspert za center AccessibleEU

Član SIST/TC SPN Storitve in protokoli v omrežjih

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESC) je 4. julija 2023 v Bruslju gostil pomemben dogodek za ozaveščanje – predstavitev Evropskega centra virov za dostopnost, znanega kot AccessibleEU. Srečanje je bilo namenjeno uradni otvoritvi centra ter je hkrati ponudil priložnost deležnikom, da delijo svoje izkušnje, izzive in potrebe pri izvajanju ukrepov za zagotavljanje dostopnosti.

Omizje je potekalo hibridno in je združilo raznolik nabor deležnikov, vključno z odločevalci, strokovnjaki s področja industrije, z javnimi organi, organizacijami civilne družbe in nacionalnimi eksperti, ki delujejo za center AccessibleEU. Cilj dogodka je bil tudi spodbujanje dialoga in razmišljanja o najučinkovitejših načinih reševanja ovir dostopnosti, ter generiranje razprave.

Center AccessibleEU je na srečanju predstavil izkušnje in težave iz prve roke, s katerimi se srečujejo različni akterji in osebe z raznovrstnimi oblikami oviranosti, ter prikazal dragocene vpogleda, ki bodo oblikovali prihodnje dejavnosti. Končni cilj centra je sicer razviti ciljno usmerjene rešitve za reševanje večplastnih izzivov dostopnosti, ki so razširjeni po Evropi.

Z ustanovitvijo te organizacije je Evropa postavila temelje za sodelovalni pristop, ki vključuje vse relevantne strani v prizadevanjih za izboljšanje dostopnosti. Dostopna oblika dogodka in interaktivne razprave so zagotovile platformo za plodne izmenjave, ki so udeležencem omogočile prispevanje k razvoju celovitih strategij in politik.

Dostopnost je postala ključnega pomena za zagotavljanje enakih možnosti za vse posameznike, zato sta bili otvoritev in predstavitev centra AccessibleEU pomembna mejnika na poti k bolj dostopni in vključujoči Evropi. Predstavlja temelj, na katerem bo center aktivno deloval pri reševanju izzivov dostopnosti, s katerimi se srečujejo različni deležniki, in tako spodbujal bolj vključujočo družbo.

Otvoritev so odprli visoki predstavniki Evropske komisije in člani Evropskega parlamenta: Katarina Ivanković-Knežević, Helena Dalli, Katrin Langensiepen in Miguel Carbelleda, ki je sicer predsednik španske socialne organizacije ONCE. Osnovna misel predstavnikov se je glasila: treba je zagotoviti, da so vse Evropske politike in standardi dostopnosti v celoti implementirani in uporabljeni v vseh državah članicah EU.

Cilji evropskega centra AccessibleEU

Center si bo prizadeval spodbujati dostopnost, podpirati skladnost z evropsko zakonodajo o dostopnosti, olajšati izmenjavo znanja, zagotavljati usposabljanje in vire, spodbujati sodelovanje ter prispevati k raziskavam in inovacijam na področju dostopnosti. S svojimi usmeritvami, svetovanjem, ozaveščanjem, usposabljanjem in mreženjem center AccessibleEU stremi k ustvarjanju bolj inkluzivne in dostopne Evrope, zagotavljajoč enak dostop in enake možnosti za vse.

Izzivi pri izvajanju evropske zakonodaje o dostopnosti

Na okrogli mizi so razpravljali o izvajanju zakonodaje o dostopnosti v Evropski uniji. Govorniki so delili vpogleda v izvajanje dostopnosti v prometu za potnike z različnimi oblikami oviranosti, v digitalno dostopnost in izzive pri izvajanju standardov dostopnosti. Ukvarjali so se s kompleksnostjo in z ovirami,

s katerimi se soočajo pri zagotavljanju skladnosti z evropsko zakonodajo o dostopnosti, ter postregli z dragocenimi priporočili za premagovanje teh izzivov.

Povezovanje deležnikov

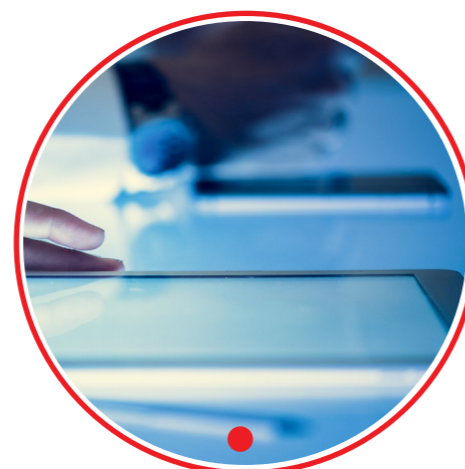
Govorci so se na tej okrogli mizi razgovorili o pomenu dostopnosti in vlogi centra AccessibleEU. Ključne točke vključujejo obravnavanje dostopnosti kot poslovne priložnosti, usposabljanje strokovnjakov za dostopnost, izvajanje evropskih zakonov o dostopnosti in vzpostavljanje mednarodnih standardov, spodbujanje sodelovanja med deležniki, predstavitev primerov dostopnosti ter spodbujanje inkluzivnosti in raznolikosti. Center AccessibleEU si prizadeva postati most med zakoni in praktično dostopnostjo, služiti kot središče za izmenjavo znanja in sodelovanje za napredovanje prizadevanj na področju dostopnosti.

Usposabljanje strokovnjakov za dostopnost

Dogodek je poudarjal pomen dostopnosti in potrebo po vključitvi dostopnosti v učne načrte in govorili o vlogi univerz in izobraževalnih ustanov pri spodbujanju naslednje generacije strokovnjakov za dostopnost. Predavatelji so izpostavili naraščajoče povpraševanje po strokovnem znanju s področja dostopnosti zaradi hitrega tehnološkega napredka, starajoče se populacije in vse večje digitalizacije družbe. Spomnili so še na pomembnost strokovnih certifikatov zagotavljanja kakovosti strokovnjakov za dostopnost. Predstavili so primere dostopnih tečajev in poudarili potrebo po vključujočem oblikovanju izobraževanja ter skladnosti s standardi za dostopnost. Opozorili so tudi na pomembnost teh tečajev za strokovne dejavnosti in izpostavili motivacijo študentov za sodelovanje. Poleg tega so predstavili raziskave o pridobljenih kompetencah študentov in kakovosti njihovega dela na področjih, kot je podnaslavljanje. Na splošno je bil cilj okrogle mize spodbujanje vključitve dostopnosti v učne načrte, tudi z uporabo akademskega omrežja ATHENA, ter spodbujanje posameznikov k pridobitvi strokovnih kvalifikacij na tem področju.

Otvoritev Evropskega centra virov za dostopnost – AccessibleEU v Bruslju
(Fotografija: Matjaž Debevc)

Kako spodbuditi sodelovanje oseb s telesnimi oviranostmi v tehničnih standardizacijskih odborih?

Popoldanski del okrogle mize je bil v znamenju diskusije o razvoju usklajenih standardov za podporo evropskemu zakonu o dostopnosti. Evropska komisija je zaprosila tri evropske organizacije za standardizacijo, da razvijejo standarde, ki bodo zagotavljali skladnost proizvodov in storitev z zahtevami dostopnosti. Usklajeni standardi bodo zagotavljali ustrezne tehnične specifikacije, ki omogočajo skladnost z zakoni Evropske unije. Standarde bo pregledala Evropska komisija in če bodo odobreni, se navedejo v Uradnem listu Evropske unije. Okrogla miza je omenjala tudi posebne standarde, ki se razvijajo za proizvode na področju IKT, storitev in komunikacij v izrednih razmerah. Sodelovanje v procesu standardizacije se bo spodbujalo na nacionalni ravni v sodelovanju z nacionalnimi odbori za standardizacijo. Dogodek je prav tako poudaril možnost neposrednega partnerstva na evropski ravni in omenjal prizadevanja za omogočanje neposrednega sodelovanja s pomočjo centra AccessibleEU v tej skupnosti. Več držav že sodeluje v procesu standardizacije, besedilo pa poudarja pomembnost vključevanja predstavnikov oseb z različnimi oblikami oviranosti v nacionalne odbore.

Deljenje izkušenj na temeljih centra AccessibleEU: grajeno okolje, IKT, javne politike in promet

Na zadnji okrogli mizi so razpravljali o različnih vidikih dostopnosti, pri čemer je bil poudarek na grajenem okolju, IKT in javnih politikah. Predavatelji so izpostavili potrebo po bolj zavezujoči zakonodaji in regulaciji na področju grajenega okolja, po zagotovitvi dostopnosti po vsej Evropi. Poudarili so pomembnost širjenja informacij in razvoja skupnega jezika o dostopnosti. V kontekstu IKT so govorci opozorili na pomembnost uvedbe funkcij dostopnosti in zagotavljanja, da se pri razvoju programske opreme in potrošniški elektroniki upošteva tudi dostopnost. Glede javnih politik je bila poudarjena vloga evropskih pobud pri olajšanju izvajanja zakonodaje o dostopnosti na nacionalni ravni. Na dogodku so še poudarili vključenost ključnih deležnikov, vključno z javnimi organi, podjetji in organizacijami civilne družbe.

Ustanovitev tehničnega odbora SIST/TC UMI Umetna inteligenca

Petra Berčič

tehnična sekretarka SIST/TC UMI Umetna inteligenca

V četrtek, 7. septembra 2023, je na SIST potekal ustanovitveni sestanek tehničnega odbora SIST/TC UMI Umetna inteligenca, v katerega je vključenih 14 strokovnjakov in strokovnjakinj, vpetih v omenjeno področje.

Na evropskem nivoju področje UI pokriva združeni tehnični odbor CEN-CLC/JTC 21 Artificial Intelligence s štirimi delovnimi skupinami:

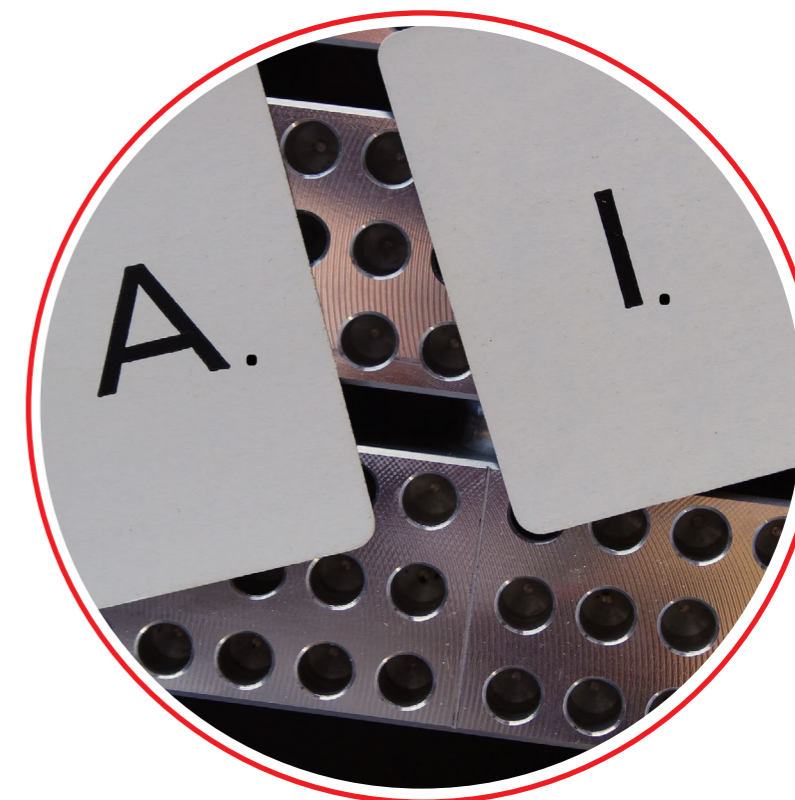
- WG 1 Strategic Advisory Group (SAG),
- WG 2 Operational aspects,
- WG 3 Engineering aspects,
- WG 4 Foundational and societal aspects.

Slovenski strokovnjaki bodo na evropski ravni sodelovali pri pripravi standardov v izbranih delovnih skupinah, saj bo SIST postal polnopravni član CEN-CLC/JTC 21.

Novembra bomo z metodo ponatisa kot slovenska nacionalna standarda privzeli dva evropska standarda, in sicer:

- SIST EN ISO/IEC 22989:2023 Informacijska tehnologija – Umetna inteligenca (UI) – Koncepti in terminologija umetne inteligence (ISO/IEC 22989:2022)
- SIST EN ISO/IEC 23053:2023 Okvir za sisteme umetne inteligence (UI), ki temeljijo na strojnem učenju (ISO/IEC 23053:2022)

V pripravi je tudi akt o umetni inteligenci, ki bo prva celovita zakonodaja o umetni inteligenci na svetu, saj želi EU urediti področje umetne inteligence, da bi zagotovila naprednejše pogoje za razvoj in uporabo nove tehnologije. Zelo pomembno je tudi

dejstvo, da nas bo ta zakonodaja zaščitila, saj vsebuje različne predpise za različne stopnje tveganja:

- nesprejemljivo tveganje
- visoko tveganje
- generativna umetna inteligenca
- omejeno tveganje

Umetna inteligenca bo močno vpeta v standardizacijo, saj ima številne koristi pri izboljšanju zdravstva, varnejšem in čistejšem prometu, učinkovitejši proizvodnji in tudi pri cenejši in bolj trajnostni energiji, za kar si standardizacija prizadeva že vrsto let.

Vir:

Uredba Evropskega parlamenta in sveta o določitvi harmoniziranih pravil o umetni inteligenci – Akt o umetni inteligenci in spremembi nekaterih zakonodajnih aktov Unije

standardi

Prenovljen splošni standard za vzorčenje vode SIST EN ISO 5667-1

Neva Ražem Lučovnik

tehnična sekretarka SIST/TC KAV
Kakovost vode

Standard SIST EN ISO 5667-1:2023, Kakovost vode – Vzorčenje – 1. del: Navodilo za načrtovanje programov in tehnik vzorčenja (ISO 5667-1:2023), določa splošna načela, ki jih je treba uporabiti pri oblikovanju programov vzorčenja za nadzor in določanje kakovosti vode. Pri tem je pomembno ugotoviti vire onesnaževanja vode, kot so odpadne vode, blato in druge usedline.

Ta četrta izdaja razveljavnja in nadomešča tretjo izdajo (SIST EN ISO 5667-1:2022), ki je bila tehnično spremenjena. S tretjo izdajo je bilo uvedenih kar nekaj pomembnih sprememb, npr. nova točka o pasivnem vzorčenju, nova točka o odstopanju od običajnih pogojev vzorčenja, dodani so bili dodatki o dokumentaciji na terenu, novih tehnikah vzorčenja in pripravi opreme za vzorčenje. Nova izdaja prinaša bistveno manj sprememb:

- točka 10.3 je bila popravljena in glede na te popravke so bili narejeni navzkrižni sklici na Dodatek A "Diagrami", ki prikazujejo vrste periodičnega in kontinuiranega vzorčenja;
- v točko 7 "Standardi za vzorčenje" so bili pri pregledu skupine standardov ISO 5667 vključeni najnovejši dodatki k tem standardom.

Ta standard celovito obravnava pripravo programov vzorčenja ob upoštevanju varnostnih ukrepov in pogojev, ki vplivajo na vzorčenje, intervalov vzorčenja, primernih standardov in tehnik vzorčenja, pa tudi označevanja, prevoza in shranjevanja vzorcev.

Skupina standardov ISO 5667 vsebuje poleg tega splošnega dela še več delov, od katerih vsak posebej obravnava specifično področje:

- 3. del: Konzerviranje in ravnanje z vzorci vode (ISO 5667-3:2018)
- 4. del: Navodilo za vzorčenje naravnih in umetnih jezer (ISO 5667-4:2016)
- 5. del: Navodilo za vzorčenje pitne vode iz sistemov oskrbe z vodo (ISO 5667-5:2006)
- 6. del: Navodilo za vzorčenje rek in potokov (ISO 5667-6:2014)
- 7. del: Navodilo za vzorčenje vode in pare v hladilnih in toplovodnih sistemih in v proizvodnji vodne pare (ISO 5667-7:1993)
- 8. del: Navodilo za vzorčenje mokrih usedlin (ISO 5667-8:1993)
- 9. del: Navodilo za vzorčenje morske vode (ISO 5667-9:1992)
- 10. del: Navodilo za vzorčenje odpadne vode (ISO 5667-10:2020)
- 11. del: Navodilo za vzorčenje podzemne vode (ISO 5667-11:2009)
- 12. del: Navodilo za vzorčenje sedimentov z dna rek, jezer in izlivnih območij rek (ISO 5667-12:2017)
- 13. del: Navodilo za vzorčenje blata (ISO 5667-13:2011)
- 14. del: Navodilo za zagotavljanje in kontrolo kakovosti vzorčenja vode v okolju ter ravnanje z vzorci (ISO 5667-14:2014)

- 15. del: Navodilo za konzerviranje in ravnanje z blatom in vzorci sedimenta (ISO 5667-15:2009)
- 16. del: Navodilo za biološko preskušanje vzorcev (ISO 5667-16:2017)
- 17. del: Navodilo za vzorčenje suspendiranih usedlin (ISO 5667-17:2008)
- 19. del: Navodilo za vzorčenje morskih sedimentov (ISO 5667-19:2004)
- 20. del: Navodilo o uporabi podatkov o vzorčenju za odločanje – Skladnost z mejnimi vrednostmi in klasifikacijskimi sistemi (ISO 5667-20:2008)
- 21. del: Navodilo za vzorčenje pitne vode pri oskrbi s pitno vodo s cisternami in drugimi načini, razen iz distribucijskega omrežja (ISO 5667-21:2010)
- 22. del: Navodilo za načrtovanje in namestitve vzorčevalnih mest za monitoring podzemne vode (ISO 5667-22:2010)
- 23. del: Navodilo za pasivno vzorčenje površinskih voda (ISO 5667-23:2011)
- 24. del: Navodilo za presojo kakovosti vzorčenja vode (ISO 5667-24:2016)
- 25. del: Smernice za validacijo roka uporabnosti vzorcev vode (ISO/TS 5667-25:2022)
- 26. del: Navodilo za vzorčenje morske vode za analizo parametrov anorganskega ogljika (ISO 5667-26:2022)

Čeprav je te dele mogoče pridobiti posamično, je treba upoštevati, da so ti deli medsebojno povezani in je za celovito obravnavo v zvezi z vzorčenjem vode treba uporabiti več delov hkrati.

Izdan je prevod standarda SIST EN ISO/IEC 17029:2019, Ugotavljanje skladnosti – Splošna načela in zahteve za organe, ki izvajajo validiranje in preverjanje (ISO/IEC 17029:2019)

mag. Mojca Lampič

Tehnična sekretarka SIST/TC UGA
Ugotavljanje skladnosti

Ta standard vsebuje splošna načela in zahteve za kompetentnost, dosledno izvajanje in nepristranskost organov, ki izvajajo validiranje/preverjanje kot aktivnosti ugotavljanja skladnosti.

Ker so zahteve v tem dokumentu splošne narave, je treba za določeno validiranje/preverjanje upoštevati poseben program. V takem programu so nadalje določeni: definicije, načela, pravila, procesi in zahteve za posamezne korake postopka validiranja/preverjanja ter za kompetentnost izvajalcev validiranja/preverjanja za posamezni sektor. Programi so lahko pravni okviri, mednarodni, regionalni ali nacionalni standardi, globalne pobude, sektorske aplikacije ter posamezni sporazumi s strankami organov za validiranje/preverjanje.

Organi, ki delujejo v skladu s tem dokumentom, lahko validiranje/preverjanje izvajajo kot aktivnost prve stranke, druge stranke ali tretje stranke. Lahko so samo organ za validiranje, samo organ za preverjanje ali pa zagotavljajo obe aktivnosti.

Ta standard uporabljajo organi za validiranje/preverjanje v kateremkoli sektorju, ki zagotavljajo potrditev, da so trditve bodisi verodostojne glede na predvideno prihodnjo uporabo (validiranje) bodisi resnične (preverjanje). Rezultati drugih aktivnosti ugotavljanja skladnosti (npr. preskušanja, kontrole in certificiranja) pa se v skladu s tem dokumentom ne štejejo za predmet validiranja/preverjanja, kot se ne štejejo tudi situacije, ko se aktivnosti validiranja/preverjanja izvajajo kot koraki znotraj drugega procesa ugotavljanja skladnosti.

Ta standard lahko uporabljajo akreditacijski organi kot podlago za akreditacijo, medsebojno ocenjevanje znotraj ocenjevalnih skupin ali za druge oblike priznavanja organov za validiranje/preverjanje pri mednarodnih ali regionalnih organizacijah, vladah, regulativnih organih, lastnikih programov, gospodarskih organizacijah, podjetjih, strankah ali potrošnikih.

Preskusna metoda SIST EN 1811 za sproščanje niklja iz izdelkov v stiku s kožo

Neva Ražem Lučovnik

tehnična sekretarka SIST/TC KDS
Kozmetična, dezinfekcijska sredstva
in površinsko aktivne snovi

Nikelj je najpogostejši vzrok za kontaktno alergijo v Evropi, že več desetletij pa so znani neželeni učinki niklja na kožo, ki se kažejo kot rdeče lise ali izpuščaj. Nikelj je ena najpogostejših sestavin v nakitu in drugih izdelkih, ki so v stiku s kožo, kot so pasovi zapestnih ur in druge zapestnice, ogrlice, verižice, prstani, uhani, pa tudi deli oblačil in obutve, kot so gumbi, zadrge in sponke, ter deli mobilnih telefonov. Večina ljudi ne čuti težav zaradi nošenja teh izdelkov, pri nekaterih pa se razvije alergija.

Za povzročitev alergije je potrebna absorpcija zadostne količine nikljevih ionov, ki se sproščajo iz nekaterih materialov, ki vsebujejo nikelj in se vstavljajo v prebodena ušesa ali druge prebodene dele človeškega telesa ali so v neposrednem in dolgotrajnem stiku s kožo. Po senzibilizaciji nadaljnja izpostavljenost topnim nikljevim ionom povzroči alergijski kontaktni dermatitis. Znano je, da so za senzibilizacijo na nikelj potrebne višje ravni izpostavljenosti kot pri že senzibiliziranih posameznikih. Med posamezniki obstajajo velike razlike v stopnji občutljivosti na nikelj. Da bi zmanjšali razširjenost tovrstnih zdravstvenih težav, so bili sprejeti številni ukrepi.

Standard SIST EN 1811:2023, Primerjalna preskusna metoda za sproščanje niklja iz izdelkov, vstavljenih v prebodene dele človeškega telesa, in izdelkov, ki so v neposrednem in daljšem stiku s kožo, opisuje kemijski preskus in vitro, ki je kolikor se da usklajen s spremenljivimi biološkimi reakcijami v telesu, do katerih pride, ko so kovinski ali prevlečeni izdelki, ki vsebujejo nikelj, v neposrednem in dolgotrajnem

stiku s kožo ali vstavljeni v prebodene dele telesa. Standard podaja preskusno metodo za določanje sproščanja niklja iz izdelka, ki je teden dni potopljen v umetni znoj. Klinično preskušanje izbranih zlitin in prevlek, ki vsebujejo nikelj, na osebah kaže, da se rezultati ujemajo z rezultati, doseženimi s to analizno metodo.

S pomočjo standarda, ki določa metodo za simulacijo sproščanja niklja iz vseh sestavnih delov izdelkov, ki se vstavijo v prebodena ušesa in druge prebodene dele človeškega telesa, ter izdelkov, namenjenih neposrednemu in dolgotrajnemu stiku s kožo, se ugotavlja, ali so ti izdelki v skladu s Prilogo XVII k Uredbi (ES) št.1907/2006 Evropskega parlamenta in Sveta (REACH). S tem zahteve standarda podpirajo ukrepe, ki zagotavljajo, da so na skupnem evropskem trgu izdelki, ki zdravju ne škodujejo.

Vir:

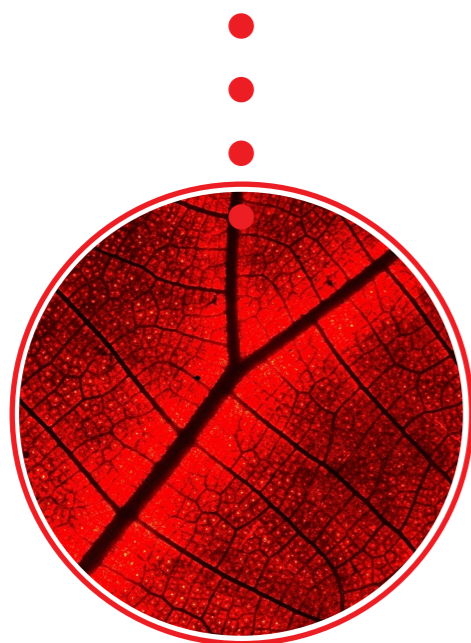
SIST EN 1811:2023, Primerjalna preskusna metoda za sproščanje niklja iz izdelkov, vstavljenih v prebodene dele človeškega telesa, in izdelkov, ki so v neposrednem in daljšem stiku s kožo

S 1. 9. 2023 izdana tehnična specifikacija SIST-TS ISO/TS 9002:2016 Sistemi vodenja kakovosti - Smernice za uporabo standarda ISO 9001:2015

mag. Mojca Lampič

tehnična sekretarka SIST/TC VZK
Vodenje in zagotavljanje kakovosti

Tehnična specifikacija daje napotke o namenu zahtev v standardu ISO 9001:2015 in navaja primere možnih ukrepov, ki jih organizacija lahko sprejme, da bi izpolnila te zahteve. Dokument tem zahtevam ničesar ne dodaja niti odvzema ali jih kakor koli spreminja.

Ta dokument ne predpisuje obveznih pristopov k izvedbi oziroma ne zagotavlja kakršne koli prednostne metode interpretacije.

V nekaterih primerih ima organizacija lahko vzpostavljen formalni proces obvladovanja tveganja, ki ga zahtevajo stranke, ali so zakonske oziroma regulativne zahteve. V takšnih okoliščinah lahko organizacija svoj formalni proces obvladovanja tveganja prilagodi tako, da izpolnjuje namen tistih zahtev standarda ISO 9001, ki obravnavajo tveganja in priložnosti.

Poleg tega je bila v prejšnjih izdajah ISO 9001 vključena točka o preventivnih ukrepih. Z razmišljanjem na podlagi tveganja pa je upoštevanje tveganja integralno. S pomočjo zgodnjega prepoznavanja in ukrepanja postaja prej proaktivno kot reaktivno pri preprečevanju ali zmanjševanju neželenih učinkov.

Vsi procesi sistema vodenja kakovosti ne predstavljajo enake stopnje tveganja v smislu sposobnosti organizacije, da dosega svoje cilje kakovosti. Nekateri potrebujejo bolj skrbno in formalno planiranje in obvladovanje kot drugi.

Potrjena končna osnutka evropskih standardov FprEN 17740 in FprEN 17799

Andrew E. Gangl

tehnični sekretar SIST/TC ITC Informacijska tehnologija

Evropski standard EN 17740:2021 opredeljuje zahteve za poklicne profile v zvezi z obdelavo in varovanjem osebnih podatkov.

Oprelitev zahtev za poklicne profile na področju obdelave in varstva osebnih podatkov je potrebna za vzpostavitev temeljnega nabora znanj, veščin in kompetenc, ki odlikujejo takšne profile.

Glavna ciljna skupina tega dokumenta so:

- strokovnjaki, ki iščejo smernice za svoj poklicni razvoj,
- podjetja, ki opredeljujejo svojo notranjo organizacijo za varstvo podatkov in s tem povezane zahteve glede zaposlovanja ter
- organi, ki zagotavljajo usposabljanje osebja, storitve akreditacije in certificiranja.

Standard EN 17740 povzema referenčni evropski okvir za opredelitev kompetenc in povezanih spretnosti, kot je opredeljeno v EN 16234-1:2020 Krovni seznam e-usposobljenosti (e-CF) – Skupno evropsko okolje za strokovnjake na področju informacijske in komunikacijske tehnologije v vseh sektorjih – 1. del: Krovni seznam.

Povezani profili, usmerjeni v IKT, na primer sistemski skrbnik, so opredeljeni v CEN CWA 16458-1:2018, European ICT professionals role profiles – Part 1: 30 ICT profiles.

Evropski standard EN 17799:2022 opredeljuje zahteve za varstvo osebnih podatkov pri postopkih obdelave teh podatkov. To so osnovne zahteve, namenjene podpori mehanizma certificiranja varstva podatkov, ki ga zahteva 42. člen GDPR za dokazovanje skladnosti v skladu s standardom EN ISO/IEC 17065:2012, Ugotavljanje skladnosti – Zahteve za organe, ki certificirajo proizvode, procese in storitve.

Standard EN 17799 je namenjen vsem tistim organizacijam, ki kot upravljavci in/ali obdelovalci osebnih podatkov te obdelujejo. V njem je naveden niz zahtev za podporo organizacijam pri dokazovanju skladnosti z normativnim okvirom EU glede varstva osebnih podatkov.

Standard se uporablja za vse dejavnosti obdelave osebnih podatkov v neki organizaciji, razen v primerih, ko bi te dejavnosti vključevale neskladnosti z normativnim okvirom EU za varstvo osebnih podatkov.

Leta 2021 je bil kot evropski standard EN že privzet mednarodni standard ISO/IEC 27701 Varnostne tehnike - Razširitev na ISO/IEC 27001 in ISO/IEC 27002 za upravljanje informacij o zasebnosti – Zahteve in smernice, medtem ko v evropskem združenem tehničnem odboru CEN/CLC JTC 13 – Kibernetska varnost in varovanje podatkov sedaj pripravljajo nov standardizacijski dokument na temo izboljšav in evropskem kontekstu.

Varstvo osebnih podatkov je v Evropski uniji urejeno v skladu z Uredbo EU 2016/679 (GDPR), ki se nanaša na vzpostavitev mehanizmov certificiranja varovanja podatkov ter pečatov in oznak za varovanje podatkov. Namen teh je ugotavljanje skladnosti postopkov obdelave podatkov, ki jih izvajajo upravljavci in obdelovalci podatkov. Poleg skladnosti z GDPR bo tako zagotovljena tudi uskladitev evropskega okolja varstva podatkov z mednarodnimi standardi. Ti standardi so usmerjeni v sistem vodenja in ne v storitve in procese kot EN 17799.

Novi evropski standardi serije EN ISO/IEC 19896

Andrew E. Gangl

tehnični sekretar SIST/TC ITC
Informacijska tehnologija

Namen serije ISO/IEC 19896:2023 je zagotoviti temeljne koncepte za usposobljenost posameznikov, odgovornih za ocenjevanje varnosti izdelkov IT in testiranje skladnosti.

Serija standardov ISO/IEC 19896:2023 zagotavlja okvir in posebne zahteve, ki določajo minimalno usposobljenost posameznikov za izvajanje ocene varnosti izdelkov IT in preskušanje skladnosti z uporabo uveljavljenih standardov.

Za uresničevanje tega cilja serija ISO/IEC 19896 vključuje naslednje:

- a) izraze in definicije v zvezi z usposobljenostjo ocenjevalcev in preskuševalcev varnosti izdelkov IT;
- b) temeljne koncepte, ki se nanašajo na usposobljenost pri ocenjevanju varnosti izdelkov IT in testiranje skladnosti;
- c) minimalne zahteve glede usposobljenosti za ocenjevalce in preskuševalce varnosti izdelkov IT za izvajanje testiranja/ocenjevanja izdelkov IT.

Serija standardov ISO/IEC 19896 je namenjena:

- a) strokovnjakom za vrednotenje informacijske varnosti in testiranje skladnosti,
- b) organom za odobritev vrednotenja informacijske varnosti in testiranja skladnosti,

- c) laboratorijem za vrednotenje informacijske varnosti in testiranje skladnosti,
- d) prodajalcem ali ponudnikom tehnologije, katerih izdelki IT so lahko predmet ocenjevanja zagotavljanja varnosti informacij ali testiranja skladnosti ter
- e) organizacijam, ki ponujajo poklicne poverilnice ali priznanja.

Serija standardov ISO/IEC 19896:2023 je organizirana po delih. Ti obravnavajo kompetence strokovnjakov za vrednotenje in testiranje.

V prvem delu standarda ISO/IEC 19896-1:2023 z naslovom Uvod, pojmi in splošne zahteve je

podan pregled definicij, temeljnih konceptov in splošen opis okvira, ki se uporablja za sporočanje zahtev glede kompetenc za nekatera specializirana področja. Vsebina standarda je namenjena zagotavljanju temeljnega znanja, potrebnega za ustrezno uporabo ogrodja, predstavljenega v drugih delih serije ISO/IEC 19896.

V drugem delu standarda ISO/IEC 19896-2:2023 z naslovom Zahteve glede znanja, veščin in učinkovitosti za preskuševalce ISO/IEC 19790 (ISO/IEC 19896-2:2018) je opisan minimalni niz zahtev za usposobljenost na vsaki ravni usposobljenosti za preskuševalce skladnosti, ki uporabljajo ISO/IEC 19790:2012 Informacijska tehnologija – Varnostne tehnike – Varnostne zahteve za kriptografske module in povezane standarde.

V tretjem delu standarda ISO/IEC 19896-3:2023 z naslovom Zahteve glede znanja, veščin in učinkovitosti za ocenjevalce ISO/IEC 15408:2022 je opisan minimalni niz zahtev za usposobljenosti na vsaki ravni usposobljenosti za ocenjevalce informacijske varnosti, ki uporabljajo vseh pet delov standarda ISO/IEC 15408:2022 Informacijska varnost, kibernetska varnost in varovanje zasebnosti – Merila za vrednotenje varnosti IT in povezane standarde.

Vsi deli osnutka standarda prEN ISO/IEC 15408 so trenutno v evropski javni obravnavi, predvidoma bodo izdani v letu 2024. Mednarodni standardi ISO/IEC 15408 pa so že izdani.

Privzem evropskega standarda EN ISO/IEC 29184

Andrew E. Gangl

tehnični sekretar SIST/TC ITC Informacijska tehnologija

V današnjem času veliko širši obseg zbiranja in analize osebnih podatkov omogoča velika razpoložljivost komunikacijskih infrastruktur. Mednje uvrščamo domače širokopasovne povezave in internet, porast uporabe pametnih telefonov in drugih prenosnih naprav, ki zbirajo podrobnosti o dejavnostih posameznikov. Prav tako na obseg zbiranja in analizo osebnih podatkov vplivajo izboljšave v zmogljivosti obdelave najrazličnejših informacij.

Takšne tehnološke izboljšave po eni strani zagotavljajo boljše možnosti za udobnejše življenje nas potrošnikov, omogočajo nam nove poslovne priložnosti, ponujajo privlačnejše storitve in zagotavljajo višjo dodano vrednost storitev. Po drugi strani pa se potrošniki vse bolj zavedamo pomena zasebnosti in smo zaskrbljeni zaradi vpliva zbiranja in uporabe osebno prepoznavnih informacij (PII) pri uporabi spletnih storitev.

Ta pomislek je pogosto posledica pomanjkanja natančne razlage, kako se uporabnikove PII obdelujejo, hranijo, vzdržujejo in upravljajo.

PII so podatki, ki omogočajo individualno prepoznavanje posameznika. Če se uporabljajo samostojno ali v kombinaciji z drugimi ustreznimi podatki, jih lahko identificirajo.

Uredba EU 2016/679 (GDPR) o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov navaja definicijo osebnih podatkov, kjer ti označujejo katerokoli informacijo v zvezi z določenim ali določljivim posameznikom.

Določen ali določljiv posameznik je tisti, ki ga je mogoče neposredno ali posredno določiti, zlasti z navedbo identifikatorja (ime, identifikacijska številka, podatki

o lokaciji, spletni identifikator) ali z navedbo enega ali več dejavnikov, ki so značilni za njegovo fizično, fiziološko, genetsko, duševno, gospodarsko, kulturno ali družbeno identiteto.

Standard SIST EN ISO/IEC 29184:2020 z naslovom Informacijska tehnologija – Spletna obvestila o zasebnosti in soglasje določa kontrole in dodatne informacije za organizacije glede zbiranja in obdelave PII, in tako:

- zagotavlja osnovo za predstavitev jasnih, lahko razumljivih informacij posameznikom, katerih PII se zbirajo, o tem, kako določena organizacija obdeluje njihove PII (npr. pri zagotavljanju storitev potrošnikom ali v okviru delovnega razmerja), in
- zagotavlja pridobivanje soglasja pooblaščenec PII na pošten, dokazljiv, transparenten, nedvoumen in preklicen način.

Ta dokument vsebuje podrobnosti o izvajanju dveh načel zasebnosti iz standarda EN ISO/IEC 29100:2020 Informacijska tehnologija – Varnostne tehnike – Zasebni okvir (Načelo 1: Privolitev in izbira ter Načelo 7: Odprtost, preglednost in obvestilo).

kontaktna točka

Sprejeta nova uredba o splošni varnosti proizvodov

Enisa Šmrkovič, mag.
Kontaktna točka SIST

Evropska unija (EU) je 23. maja 2023 sprejela novo Uredbo o splošni varnosti proizvodov. Uredba o splošni varnosti proizvodov (EU) 2023/988 razveljavlja Direktivo 2001/95/ES, imenovano Direktiva o splošni varnosti proizvodov ali GPSD.

Uredba spreminja splošne zahteve glede varnosti proizvodov iz Direktive Sveta 2001/95/ES o splošni varnosti proizvodov ob upoštevanju številnih dejavnikov, povezanih z novimi tehnologijami in spletno prodajo v obdobju med 2001 in 2023.

Uredba se uporablja za proizvode, ki so dani na trg ali so na trgu dostopni, če v pravu Unije ni posebnih določb, ki urejajo varnost teh proizvodov.

Kadar za proizvode veljajo posebne varnostne zahteve, ki jih predpisuje zakonodaja Unije, se ta uredba uporablja samo za tiste vidike tveganja ali kategorije tveganj, ki jih te zahteve ne zajemajo.

Uredba izvzema zlasti seznam proizvodov, kot so zdravila za humano ali veterinarsko uporabo, hrana, krma, žive rastline in živali, gensko spremenjeni organizmi in gensko spremenjeni mikroorganizmi v zaprtih sistemih ter rastlinski in živalski proizvodi, neposredno povezani s prihodnjim razmnoževanjem, fitofarmacevtska sredstva ter letala (zrakoplovi).

Uredba pa še naprej določa, da morajo gospodarski subjekti dati na trg ali na voljo le varne proizvode v EU.

Pomembno je, da uredba zdaj obravnava tudi prodajo na daljavo, vključno s spletno prodajo, in določa, da oboje spada v njeno področje uporabe. V primeru, da se proizvod ponuja za prodajo prek spleta ali drugega sredstva za prodajo na daljavo, bi zanj moralo veljati, da je postal dostopen na trgu, če je ponudba za prodajo namenjena potrošnikom v EU.

Pri analizi posameznega primera je treba upoštevati naslednje pomembne dejavnike, kot so geografska območja, kamor je mogoče pošiljati proizvode, razpoložljivi jeziki, uporabljeni za ponudbo ali naročanje, način plačila, uporaba valute države članice ali ime domene, registrirano v eni od držav članic.

Tako kot pri direktivi GPSD tudi pri novi uredbi "varen proizvod" pomeni vsak proizvod, ki v običajnih ali razumno predvidljivih pogojih uporabe, vključno z dejanskim trajanjem uporabe, ne predstavlja nobenega tveganja ali predstavlja le minimalno tveganje, ki je združljivo z uporabo proizvoda ter velja za sprejemljivo in skladno z visoko stopnjo varovanja zdravja in varnosti potrošnikov.

Uredba se uporablja tudi za rabljene proizvode ali proizvode, ki so popravljeni, obnovljeni ali reciklirani, ki ponovno vstopajo v dobavno verigo v okviru gospodarske dejavnosti, razen za tiste proizvode, za katere potrošnik ne more razumno pričakovati,

da izpolnjujejo najsodobnejše varnostne standarde, kot so proizvodi, ki so izrecno predstavljeni kot za popravilo ali predelavo ali so na voljo na trgu kot zbirateljski predmeti zgodovinskega pomena.

Varnost proizvoda je treba oceniti ob upoštevanju vseh pomembnih vidikov proizvoda, zlasti njegovih značilnosti, kot so fizikalne, mehanske in kemične lastnosti, ter njegove predstavitve. Ta nova uredba upošteva posebne potrebe in tveganja, ki jih proizvod predstavlja za nekatere kategorije potrošnikov, ki bodo proizvode verjetno uporabljali, predvsem za otroke, starejše in invalide. To tveganje lahko vključuje tudi okoljsko tveganje, če predstavlja tveganje za zdravje in varnost potrošnikov.

Ta ocena bi morala upoštevati tudi tveganje za zdravje, ki ga predstavljajo digitalno povezani proizvodi, vključno s tveganjem za duševno zdravje, zlasti ranljivih potrošnikov, predvsem otrok.

V skladu z uredbo bi morali proizvajalci pri ocenjevanju varnosti digitalno povezanih proizvodov, za katere je verjetno, da bodo vplivali na otroke, zagotoviti, da proizvodi, ki jih dajo na trg, že v fazi načrtovanja izpolnjujejo najvišje standarde glede varnosti, zaščite in varovanja zasebnosti ter so v korist otrok.

Uredba upošteva predvsem predstavitev proizvoda, na primer njegovo označevanje.

V ta namen morajo proizvodi:

- imeti oznako tipa, serije ali serijske številke ali drug element, ki omogoča identifikacijo proizvoda in je dobro vidna in čitljiva za potrošnike; kadar pa velikost ali narava proizvoda tega ne dopušča, morajo biti zahtevani podatki navedeni na embalaži ali v dokumentu, ki je priložen proizvodu;
- imeti navedeno ime proizvajalca in/ali uvoznika, registrirano trgovsko ime ali registrirano blagovno znamko, svoj poštni in elektronski naslov ter, kadar je ta drugačen, poštni ali elektronski naslov enotne kontaktne točke, na kateri so dosegljivi. Te informacije se navedejo na proizvodu ali, kadar to ni mogoče, na njegovi embalaži ali v dokumentu, ki je priložen proizvodu;
- imeti priložena jasna navodila in varnostne informacije v jeziku, ki ga potrošniki brez težav razumejo, kot določi država članica, v kateri je proizvod dostopen na trgu.

Podatke o identifikaciji proizvoda in gospodarskih subjektih ter navodila in varnostne informacije lahko gospodarski subjekti dodatno zagotovijo v digitalni obliki z elektronskimi rešitvami, kot sta koda QR ali podatkovna matrična koda.

Proizvajalci bodo morali za proizvode, ki jih dajejo v promet, pripraviti tudi tehnično dokumentacijo, ki mora vsebovati potrebne podatke, ki dokazujejo, da so ti proizvodi varni. Tehnična dokumentacija bi morala temeljiti na notranji analizi tveganja (ocena tveganja), ki jo izvede proizvajalec.

Pomembno je, da ima gospodarski subjekt sedež v EU in je odgovoren za proizvode, zajete v področju uporabe te uredbe, da se tako olajšajo pregledi v celotni dobavni verigi. V nasprotnem primeru proizvodov ni mogoče dati na trg EU. Z **Uredbo o nadzoru evropskega trga** (EU/2019/1020) je bila že uvedena ta obveznost za harmonizirane proizvode na vseh področjih, zdaj pa se ta obveznost razširja tudi na neharmonizirane proizvode.

Šteje se, da je proizvod skladen s splošnimi varnostnimi zahtevami, če je v skladu z ustreznimi standardi EU ali njihovimi deli, katerih sklicevanja so bila objavljena v Uradnem listu Evropske unije (harmonizirani standardi).

Za proizvod se domneva, da je skladen tudi v primeru, če za ta proizvod ni ustreznih standardov EU, vendar je skladen z nacionalnimi zahtevami glede tveganja in kategorij tveganja, ki jih zajemajo zdravstvene in varnostne zahteve, določene v nacionalni zakonodaji države članice, v kateri je dostopen na trgu, pod pogojem, da so ti zakoni v skladu z zakonodajo EU.

Ta uredba začne veljati dvajseti dan po objavi v Uradnem listu Evropske unije (UL EU L 135, 23. maj 2023) in se bo v nacionalni zakonodaji držav članic začela neposredno uporabljati 13. decembra 2024.

Za več informacij:

Uredba o splošni varnosti proizvodov

Evropska komisija: [The General Product Safety Directive](#)

KOLOFON

E-SPOROČILA [elektronski vir]

ISSN 2820-4379

Letnik: II

Številka: 2 / 2023

Izdal: Slovenski inštitut za standardizacijo

Ulica gledališča BTC 2, Ljubljana

Direktorica: mag. Marjetka Strle Vidali

Uredniški odbor: mag. Marjetka Strle Vidali, Danijela Stanišič, Patricija Doplihar,

mag. Jožica Škof Nikolič, mag. Mojca Lampič, Andrew E. Gangl

Lektoriranje: Francka Kavčič, Eva Vivian Štubelj, Daša Ložar

Oblikovanje: mag. Barbara Dovečar

Fotografije: Envato Elements, arhiv SIST

Elektronska publikacija, objavljena na spletni strani www.sist.si

oktober 2023

Vsi objavljeni avtorski prispevki v serijski publikaciji e-Sporočila izražajo mnenja in stališča avtorjev in ne izražajo mnenja uredniškega odbora ali izdajatelja revije Slovenskega inštituta za standardizacijo.